

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA LAKE FEST 2013

Ekološki pokret „OZON” (Environmental movement “OZON”)

Serdara Jola Piletića bb, 81 400 Nikšić, Crna Gora

T/f: +382 40 241 063

E: info@ozon.org.me

www.ozon.org.me

Naziv dokumenta: Plan upravljanja otpadom za LAKE FEST 2013

Dokument pripremio: Aleksandar Perović, Ekološki pokret „OZON”

Stručni konsultant: Olivera Miljanić, Eko centar d.o.o.

Fotografija sa naslovne strane: Detalj sa Lake festa 2012 (*Autor: Milena Krković, Ekološki pokret „OZON”*)

Nikšić, jun 2013

Dokument je pripremljen u svrhu uspostavljanja pravilnog sistema upravljanja otpadom na ljetnjem muzičkom festivalu LAKE FEST 2013.

Ekološki pokret „OZON” na ovaj način želi doprinijeti održivosti i unapređenju kvaliteta ovog festivala, ali i efikasnoj primjeni Zakona o upravljanju otpadom u Crnoj Gori i turističkoj promociji Nikšića.

Dokument je autorski rad i može se koristiti samo uz odobrenje Ekološkog pokreta „OZON”.

SADRŽAJ

Uvod	3
1. Opšte informacije	4
2. Vizija	5
3. Ciljevi Plana	5
3.1. Opšti ciljevi	5
3.2. Specifični ciljevi	5
4. SWOT Analiza	6
5. Vrste otpada i način privremenog odlaganja	7
5.1. Centralni dio	7
5.2. Kamp	8
5.3. Međuprostor	8
6. Dalji tok sakupljenog otpada i ključni partneri za preuzimanje	9
7. Način upravljanja otpadom.....	10
8. Praćenje uspješnosti realizacije plana	10
9. Obavješćavanje javnosti	10
10. Izvori informacija	11

UVOD

Mužički festivali nesporno donose mnoge, ne samo ekonomske, benefite lokalnim zajednicama, ali i državama u kojima se organizuju. Ipak njihov potencijal, naročito onih koji imaju tradiciju, nije do kraja iskorišćen, prvenstveno u dijelu primjene savremenih standarda u oblasti životne sredine.

Tu se naročito izdvaja upravljanje otpadom, što u najvećem broju slučajeva, odnosno festivala, predstavlja i značajan organizacioni problem, koji šalje lošu sliku i poruku svim onima koji razmišljaju da u budućnosti posjete ne samo takva dešavanje, već i gradove, odnosno državu u kojima se organizuju.

Upravo zato pred organizatorima muzičkih festivala, nalaze se veliki izazovi ali i odgovornost, ne samo prema sebi i poslovnim partnerima, već i prema lokalnoj zajednici, odnosno i širem okruženju, što njihov posao čini dodatno kompleksnijim i zahtjevnijim.

Na žalost, ovakav pristup u prošlosti nije našao značajnije uporište na prostorima zemalja Zapadnog Balkana, gdje su posljedice predugog tranzicionog perioda, sem što su ostavile dubok trag i na kulturu življenja, odnosno poremetile kriterijume moralnih i svih drugih vrijednosti, učinile da se poslovna politika bazira na „brzim udarcima“ a ne na strateškom i dugoročnom planiranju.

Bez želje da ulazimo u sociološku ili psihološku procjenu, na osnovu ličnih i iskustava pojedinaca i organizacija sa kojima sarađujemo, identifikovali smo značajnu razliku između muzičkih festivala koji baštine različite vrste muzike, što je po nama i svojevrsan fenomen. Tu naročito mislimo na različito ponašanje, odnosno poimanje suštine takvih dešavanja, od istih pojedinaca ili grupa.

Kako je Ekološki pokret „OZON“ udruženje koje se bavi primjenjenom ekologijom i javnim politikama iz oblasti životne sredine, što podrazumijeva i multidisciplinarnost u samoj organizaciji, ali i dodatni senzibilitet prilikom analize određenih tema iz domena djelatnosti, potpuno je logično da želimo uticati na unapređenje kvaliteta života u zajednici i kroz uspostavljanje standarda koji garantuju minimalan negativni uticaj na životnu sredinu.

Politika u oblasti upravljanja otpadom, jedna je od dominantih i u fokusu našeg interesovanja već duži niz godina, a poseban izazov jeste planiranje i primjena pravilnog sistema upravljanja otpadom, što za sada, na žalost, imamo priliku raditi samo na mikrolokacijama i u kratkim vremenskim intervalima.

LAKE FEST muzički festival koji je opštini Nikšić, pa i Crnoj Gori, dao posebnu prepoznatljivost i bio povod da nas posjete možda i oni koji to inače ne bi uradili, za nas predstavlja i veliki profesionalni izazov ali i prostor da doprinesemo generalnim utiscima ne samo o provođenju, već i o ekološkoj državi, odnosno odnosu prema prirodnim resursima koji su i najveće bogatstvo kojim raspolažemo.

Sigurni u teoriju da se otpad ne smije posmatrati kao nepoželjan problem već razvojna šansa koja se, naročito u sredinama koje se ne mogu pohvaliti visokim ekonomskim standardom, jednostavno mora iskoristiti, u ovom dokumentu ponudićemo našu viziju, koja će nadamo se biti potvrđena u praksi.

Nikšić i LAKE FEST bi trebalo da iskoriste jak građanski ekološki pokret, koji je i razvijen na kulturi rock and roll muzike, kao i spremnost privrednih subjekata poput Pivare „Trebjesa“ AD Nikšić, da podrži ekološke kampanje, i pozicioniraju se veoma visoko na ljestvici ljetnjih muzičkih festivala u regionu, čime bi se uticalo i na promociju Crne Gore kao države koja suštinski a ne deklarativno opredjelila za održivi razvoj.

1. OPŠTE INFORMACIJE

Opština Nikšić je teritorijalno najveća i druga po broju stanovnika u Crnoj Gori.

Po informaciji sa zvanične internet prezentacije opštine Nikšić, zauzima 14, 95% od ukupne teritorije Crne Gore, a broj stanovnika, po zadnjem zvaničnom popisu iz 2011. godine, bio je 72.443.

Opština Nikšić nema uspostavljan sistem separatnog razdvajanja i sakupljanja komunalnog otpada, već se miješani komunalni otpad iz opštine Nikšić odlaže na lokaciji Mislov do, u planini Budoš, čiji su kapaciteti za privremeno odlagalište odavno premašeni i koju je hitno potrebno sanirati. Trenutno se traži alternativno rješenje.

Opština Nikšić je u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma radila projekat regionalne sanitarne deponije, koji nije još uvijek dobio potrebne dozvole.

Opština Nikšić u saradnji sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma radi na izradi lokalnog plana upravljanja otpadom, koji će biti usklađen sa važećim Zakonom o upravljanju otpadom.

Javno komunalno preduzeće (JKP) Nikšić, sakuplja otpad na teritoriji opštine Nikšić, po planu koji usvaja Skupština opštine Nikšić. Javnom komunalnom preduzeću opštine Nikšić, nedostaju kontejneri za otpad, kao i određeni broj specijalizovanih prevoznih sredstava.

Po podacima koje posjeduje Ekološki pokret „OZON“ na teritoriji opštine Nikšić postoji preko 30 neuređenih smetlišta, različitog kapaciteta i vrsti otpada.

Muzički festival LAKE FEST, treću godinu za redom, organizuje se u naselje Kočani, na lokaciji u podnožju brane vještačke akumulacije Krupačko jezero. Ove godine festival će trajati od 19 do 21. jula.

Festival ima trend porasta broja posjetilaca. Po procjenama organizatora tokom festivala 2012. godine 30.000 ljudi ispratilo je 30 koncerata održanih tokom tri dana trajanja LAKE FEST-a

Prostor je karakterističan po topoloma, starim više decenija, koje predstavljaju i potencijalni problem jer su pojedina stabla u lošem stanju i kanalu kojim se ispušta voda iz akumulacije Krupac za potrebe Elektorprivrede Crne Gore AD Nikšić, a koji takođe predstavlja potencijalni problem zbog bezbjednosti ljudi.

Postoji pristupni put, asfaltiran i prostire se duž čitavog prostora koji se koristi tokom trajanja festivala.

Prostor i put će biti korišćeni ne samo za potrebe organizatora, već i od strane posjetilaca i domicijelnog stanovništva, obzirom da se jezero koristi i za sportsko-rekreativne svrhe, naročito tokom ljetnjih mjeseci.

U blizini prostora koji će biti korišten tokom festivala, postoji makar jedna nelegalna deponija (građevinski šut) koja je registrovana kao problematična tačka, a za cijeli prostor je karakteristično da se pojavljuje komunalni i ambalažni otpad jer se koristi i za izlete, roštiljanje i druge slične namjene.

Na prostoru koji će biti korišten tokom festivala ne postoje namjenske posude za odlaganje različitih vrsta otpada.

Dominantna ambalaža na LAKE FEST-u je plastična, ali su prisutne i druge vrste.

Dane festivala karakterišu i veoma visoke temperature, što je potpuno očekivano za ljetnji period godine.

2. VIZIJA

LAKE FEST muzički festival međunarodnog značaja, prepoznat po kvalitetu, kreativnosti, humanosti, posjećenosti i primjenjenim standardima zaštite životne sredine, koji će doprinosti i turističkoj promociji Opštine Nikšić, ali i imidžu Crne Gore kao suštinski ekološke države, te baštiniti i jačati međusektorska partnerstva u cilju popularizacije društvene odgovornosti i unapređenju kvaliteta života u lokalnoj zajednici.

3. CILJEVI PLANA

Planom upravljanja otpadom za LAKE FEST želimo postići više ciljeva, koje smo podijelili u opšte i specifične.

3.1. Opšti ciljevi

- ✓ Minimalan negativni uticaj na životnu sredinu;
- ✓ Unapređenje postojećeg stanja prostora koji će biti korišten tokom festivala;
- ✓ Zaštita zdravlja posjetilaca festivala i domicijelnog stanovništva koje živi u neposrednoj blizini;
- ✓ Uspostavljenje kvalitetnog modela pravilnog upravljanja otpadom za muzičke festival na otvorenom i slična dešavanja;
- ✓ Povećanje ekološke svijesti posjetilaca festivala;
- ✓ Jačanje međusektorske saradnje;

3.2. Specifični ciljevi

- ✓ Bolje pozicioniranje LAKE FEST-a na mapi ljetnjih muzičkih festivala;
- ✓ Turistička promocija opštine Nikšić;
- ✓ Poboljšanje imidža Crne Gore, kao ekološke države;
- ✓ Doprinos efikasnijoj primjeni Zakona o upravljanju otpadom;
- ✓ Promocija benefita od separatnog razdvajanja otpada i reciklaže;
- ✓ Jačanje lokalne zajednice;

4. SWOT ANALIZA

Imajući u vidu da je akcioni plan pravilnog upravljanja otpadom na jednoj mikrolokaciji, i samo za vrijeme trajanja LAKE FEST-a, zaista pravi izazov, naročito ukoliko znamo da Crna Gora, pa ni opština Nikšić, nemaju uspostavljenu potrebnu infrastrukturu, smatrali smo da je potrebno uraditi SWOT analizu, kako bi se dobilo i na preglednosti, što je veoma bitno za suštinu samog dokumenta.

SNAGE (PREDNOSTI)	SLABOSTI
✓ Spremnost na saradnju organizatora LAKE FEST-a, Pivare „Trebjesa“ AD Nikšić, kao jednog od glavnih partnera festivala i Ekološkog pokreta „OZON“, prepoznatljive organizacije civilnog društva; ✓ Opština Nikšić partner festivala; ✓ Zakon o upravljanju otpadom; ✓ Ovlašćene firme za transport i preradu otpada; ✓ Razvijena partnerska mreža Ekološkog pokreta „OZON“; ✓ Volonteri; ✓ Obezbijeđen određen broj posuda i kesa za separato odlaganje otpada; ✓ Kampanja Rock and Recycle;	✓ Neefikasna i selektivna primjena važećih zakona; ✓ Nepostojanje infrastrukture za pravilno upravljanje otpadom u Crnoj Gori; ✓ Nepostojanje sanitarne deponije, sa reciklažnim pogonima na teritoriji opštine Nikšić; ✓ Nepostojanje adekvatnog privremenog odlagališta za miješani komunalni otpad; ✓ Nepostojanje lokalnog plana za upravljanje otpadom; ✓ Nepostojanje namjenskih kontejnera za separato odlaganje otpada na lokaciji koja se koristi za LAKE FEST; ✓ Nemogućnost precizne procjene posjetilaca;
ŠANSE (MOGUĆNOSTI)	OPASNOSTI
✓ Saradnja sa ovlaštenim firmama koje se bave sakupljanjem, transportom i obradom otpada; ✓ Saradnja sa Javnim komunalnim preduzećem opštine Nikšić; ✓ Saradnja sa nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom životne sredine; ✓ Saradnja sa Agencijom za zaštitu životne sredine; ✓ Uključivanje u projekte koji imaju za cilj promociju reciklaže;	✓ Vremenske neprilike; ✓ Vandalizam; ✓ Problemi tehničke prirode; ✓ Izostanak interesovanja potencijalnih partnera; ✓ Veće količine različitih vrsta otpada od projektovanih; ✓ Nepredviđene situacije;

5. VRSTE OTPADA I NAČIN PRIVREMENOG ODLAGANJA

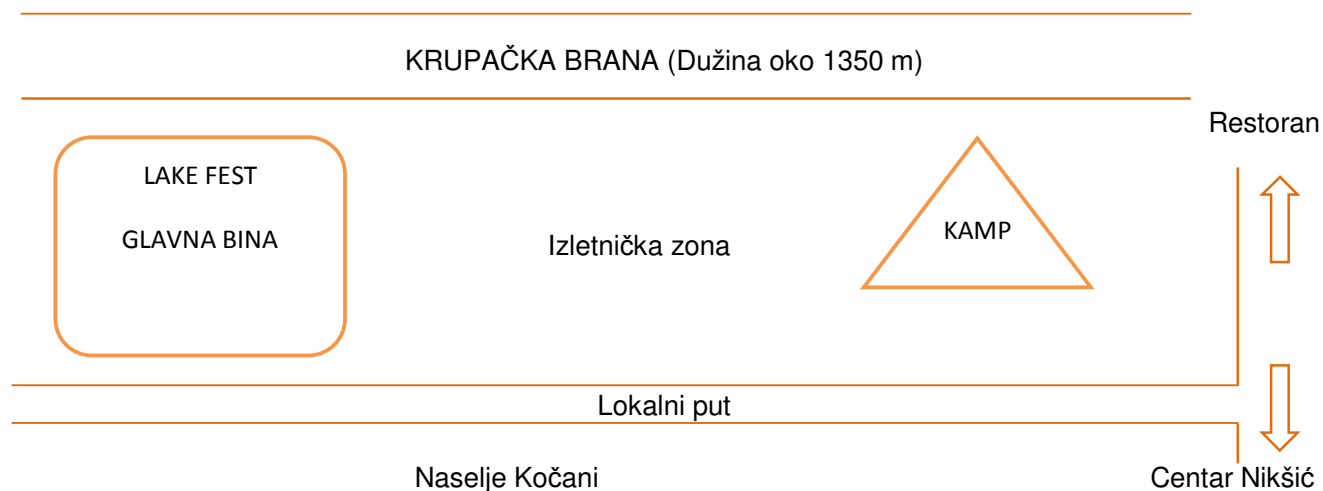
Na LAKE FEST-u ove godine, kao i prošlih, najprisutnija će biti plastična ambalaža, naročito tokom večernjih dešavanja, kada se očekuje i najveća frekvencija posjetilaca, ali se pojavljuju i limenke, papir, staklo, kao i miješani komunalni otpad, posebno tokom dana u dijelu u kojem je kamp naselje, odnosno pojasu koji je međuprostor.

Plastična ambalaža koja će se koristiti ovog ljeta za točena pića je od polietilena visoke i niske gustine, prepoznatljiva po utisnutim brojevima 2 i 4, i eventualno sa oznakama PE-HD (HDPE) i PE-LD (LDPE), specijalno nabavljena za potrebe festivala.

Naravno, neizbježno je i prisustvo druge vrste plastične ambalaže, ali kako je riječ o neuporedivo manjoj količini smatrali smo da nije potrebno detaljisati.

Za potrebe festivala biće postavljen određen broj improvizovanih posuda za skupljanje, duž cijelog prostora, ali će biti namjenski nabavljeno i 15 velikih kanti (zapremine 240 l i 120 l) koje će biti postavljene oko promotivnih pultova na kojima će biti omogućeno da se sakupljena prazna ambalaža zamjeni za simbolične nagrade. (princip 20 praznih plasticnih casa ili limenki za promo majicu ili kapu).

Shema 1: Prikaz rasporeda glavnih zona i objekata na LAKE FEST-u

5.1. Centralni dio

Dio prostora koji će biti ograđen za potrebe centralnih dešavanja na LAKE FEST-u, gdje je i glavna bina, odnosno gdje se prodaje piće, biće najprometnije mjesto i logično je da će tu biti i najviše otpada, naročito plastične ambalaže od polietilena, sa utisnutim brojevima 2 i 4, koja će se upotrebljavati za točena pića. Moguće ostale vrste otpada koje će biti pristine u većim količinama jesu plastična ambalaža, sa PET i drugim oznakama, papir (kutije od cigareta, kutije za case...).

Na ovom dijelu biće postavljena dva punka, koji će biti prepoznatljivi po promo pultovima, na kojima će biti po 5 kanti zapremine 240 l i 120 l, gdje će jedna biti korišćena za odlaganje različitih vrsta otpada a po četiri za plastičnu ambalažu koja ima utisnute brojeve 2 i 4.

Prostor će biti dodatno opremljen improvizovanim privremenim odlagalištima (plastične kese) u kojima će se odlagati različite vrste ambalažnog otpada.

Na dva punkta biće realizovana namjenska kampanja „Rock and recycle“ kojom će se animirati posjetioci da pomognu u uspostavljanju sistema pravilnog upravljanja ambalažnim otpadom.

Postojeće nagradni fond, koji će činiti promotivne majice i kape, a biće dijeljene po principu 20 praznih čaša za jednu nagradu.

Punktove će opsluživati po tri obučena volontera Ekološkog pokreta „OZON“ (ukupno 6), koji će imati zadatak da primljeni otpad pravilno upakuju u namjenske kese, kako bi bio spreman za preuzimanje i dalji transport na konačno odredište.

Punktovi će raditi sva tri festivalska dana u periodu od 20 do 23 h.

Shema 2: Promo pult i posude za privremeno skladištenje

5.2. Kamp

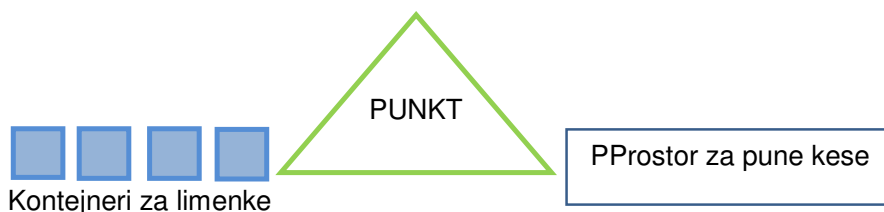
Privremeno kamp naselje koje će biti naročito posjećeno tokom dana, a očekujemo da će u tom dijelu biti najviše zastupljene prazne plastične čaše i flaše, limenke, karton (kutije od cigareta, ambalaža od sokova, novine), otpaci od hrane i miješani komunalni otpad.

Na ovom dijelu sem improvizovanih privremenih odlagališta za miješani komunalni otpad (kese), biće postavljen i punkt (Šator), sa 4 kante, na kom će tokom drugog i trećeg dana biti organizovano prikupljanje limenki, takođe u okviru kampanje Rock and recycle, po istom principu kao i na centralnom dijelu (20 praznih limenki za jednu majicu ili kapu). Limenke će biti pakovane u kese i biti pripremljene za preuzimanje od ovlaštene institucije.

Takođe, tokom drugog i trećeg dana biće upriličena različita takmičenja sa ciljem da se grupiše plastična ambalaža (2 i 4) koja će biti takođe prikupljena i pripremljena za transport i konačno odredište.

Prikupljena aluminijska i plastična ambalaža biće razdvojene, i označene zbog preuzimanja.

Shema 3: Punkt u kampu

5.3. MEĐUPROSTOR

Imajući u vidu da su centralni dio, sa glavnom binom i kamp naselje na dva različita kraja prostora koji se koristi tokom LAKE FEST-a, i da će tu biti i najveća koncentracija posjetilaca, očekivano je da će međuprostor biti značajno manje otperećen otpadom.

Ipak, realno je očekivati da će granični pojas sa ograđenim centralnim dijelom i prostor u podnožju brane, biti značajno ugroženi.

Zbog velike površine, jedino je realno postaviti improvizovana odlagališta (plastične kese), koja bi bila odnošena i mijenjana tokom ranih jutarnjih časova.

Ovdje je od najveće važnosti postići dogovor sa JKP, jer je pretpostavka da će se raditi o miješanom komunalnom otpadu.

6. DALJI TOK SAKUPLJENOG OTPADA I KLJUČNI PARTNERI ZA PREUZIMANJE

Pošto je odlaganje otpada projektovano u tri različite zone, a prema informacijama dobijenim u pripremi ovog dokumenta i praćenju situacije tokom prethodne godine, u ovom dijelu biće razrađen njegov dalji tok, odnosno preuzimanje, transport i konačno odredište, čime ćemo zaokružiti cijeli proces.

U pripremi ovog dokumenta Ekološki pokret „OZON“ je imao razgovore sa potencijalnim zainteresovanim partnerima, vodeći računa da se od selektivno prikupljenog otpada realizuju dodatne aktivnosti, čime se ide još jedan korak dalje.

Znači, predavanjem sakupljenog otpada neće biti završena priča, već će se u saradnji sa partnerima raditi na konkretnim benefitima od pravilnog upravljanja otpadom, kako bi se on prikazao kao razvojna šansa a ne nerješiv problem.

Kako će kampanja „Rock and recycle“ biti usmjerena ka prikupljanju plastičnih čaša sa oznakama (2 i 4) i limenki, što će imajući u vidu činjenicu da će nagradni fond od 1.000 nagrada, sigurno uticati da se na taj način na promo pultovima prikupi i selektuje značajna količina otpada (minimum 20.000 jedinica), logično se nameće da je potrebno postići dogovor sa partnerima koji će to iskoristiti za reciklažu.

Ekološki pokret „OZON“ je postigao usmeni dogovor sa Centrom za reciklažu iz Nikšića, koji ima sve potrebne dozvole, za preizimanje aluminijumskog otpada a predložena dinamika preuzimanja je na dnevnom nivou (dva dana). Finansijska sredstva dobijena za otkup sirovine biće iskorišćena za kupovinu sadnica topole, kako bi se počelo sa obnovom parka na prostoru koji se koristi za potrebe festival a koji je značajno oštećen.

Što se tiče plastičnih čaša sa oznakama 2 i 4, koje će biti i najviše zastupljene postignut je dogovor sa NVO Centar za održive inicijative, koji realizuje projekat u kom se od te vrste plastične ambalaže u saradnji sa Fakultetom umjetnosti na Cetinju, prave umjetnička djela, čime se promoviše reciklaža, da u tu svrhu kao sirovinu preuzmu prikupljeni i selektovani otpad. Predložena dinamika preuzimanja je na dnevnom nivou (tri dana).

Takođe, dogovoreno je da se prvi dan nakon festival organizuje izložba eksponata, među kojima će biti i onih urađenih od otpada sa LAKE FEST-a.

Treći, poslednji segment, kada je u pitanju dalji tok prikupljenog miješanog otpada, koji će biti prisutan na više tačaka duž cijelog prostor, rješava se tako što će se postići dogovor sa Javnim komunalnim preduzećem Nikšić, da tokom ranih jutarnjih časova preuzima sakupljeni otpad.

Imajući u vidu da je opština Nikšić partner LAKE FEST-a smatramo da je logično da JKP prepozna važnost svog učešća u ovom planu, a mi predlažemo da se oprema, odnosno kante koje će Pivara „Trebjesa“ kupiti za potrebe kampanje „Rock and Recycle“ nakon festival doniraju JKP, čime će se nadoknaditi troškovi prevoza.

I trećeg partnera, JKP, planiramo uključiti u dodatne aktivnosti tako što ćemo radnu jedinicu Zelenilo uključiti u akciju sadjenja topola, kako bi se sve uradilo na stručan način, a ukoliko bude moguće iz njihovog rasadnika bi se kupile sadnice, od sredstava prihodovanih od sakupljenih aluminijumskih limenki.

7. NAČIN UPRAVLJANJA OTPADOM

Tabela 1: Plan upravljanja otpadom

Otpad	Sakupljanje	Privremeno skladištenje	Transport	Obrada otpada
Plastična ambalaža	Centralni dio, Kamp,	Poseban prostor u blizini punktova	Centar za održive inicijative	Akademija umjetnosti na Cetinju, presa za reciklažu, pravljenje skulptura
Aluminijumska ambalaža	Kamp,	Punkt u kampu	Centar za reciklažu Nikšić	Preduzeća za prikupljanje i obradu sekundarnih sirovina
Miješani komunalni otpad	Na cijelom prostoru	Improvizovana mjesta (Biorazgradive kese)	JKP Nikšić	Odlagalište Mislov do

8. PRAĆENJE USPJEŠNOSTI REALIZACIJE PLANA

Monitoring realizacije plana upravljanja otpadom vršiće poseban tim, a na osnovu dnevnih izvještaja volontera (namjenski razvijeni formulari) i obilaska terena.

9. OBAVJEŠTAVANJE JAVNOSTI

Prvog dana LAKE FEST-a u kampu će biti upriličena prezentacija plana upravljanja otpadom, a punktovi će biti prepoznatljivi i vidljivi. Uoči samo festivala realizovaće se medijska kampanja koja će imati za cilj predstavljanje kampanje Rock and recycle i Plana upravljanja otpadom za LAKE FEST.

10. IZVORI INFORMACIJA

- 1) Opština Nikšić, www.niksic.me
- 2) Zavod za statistiku, www.monstat.org
- 3) LAKE FEST, www.lakefest.me